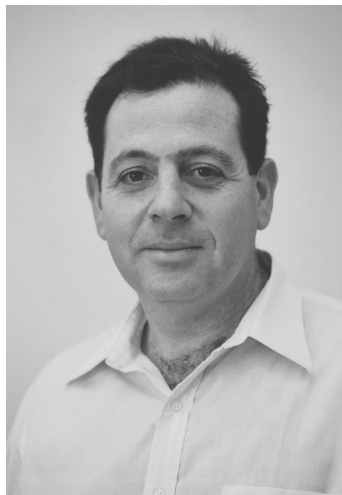

הגליון מוקדש לזכרו של עובד יושע ז"ל

עובד יושע: חוקר וחבר (1956-2003) *

ישי יפה

פרופסור עובד יושע, שנפטר בטרם הגיעו לגיל 47, היה אישיות בולטת בקרב הכלכלנים בארץ, ותרם תרומות בולטות למחקר האקדמי בכמה תחומים. עובד עבד בשיתוף מתמשך עם בנק ישראל, והיתה לו השפעה רבה בכמה נושאי מדיניות, ביחוד בנוגע לרפורמה בשוק ההון בישראל. עובד היה גם מרצה מסור, שהקדיש מאמץ וזמן רב לתלמידיו, וזכה להערכתם ולחביבתם.

עובד החל את הקריירה שלו בכלכלה בגיל מאוחר יחסית, לאחר שירות ארוך בחיל הים. הוא השלים את לימודי התואר הראשון באוניברסיטת בר-אילן ב-1984 ואת התואר השני באוניברסיטה העברית בירושלים ב-1988. את כתיבת הדוקטורט בכלכלה עשה

* תרגמה שיר רז.

באוניברסיטת הרווארד וב-1992 הצטרף כחבר סגל לאוניברסיטת בראון. החל מ-1994 בחר באוניברסיטת תל אביב כביתו האקדמי, ובה התקדם במהירות בסולם הדרגות והתמנה לפרופסור חבר ב-2002.

אפשר לחלק את תחומי המחקר של עובד לכמה תחומים. חלק מעבודותיו התאורטיות המוקדמות עם רוברטו סראנו עסקו בשווקים עם "מפגשים זוגיים" (Pairwise meeting) (בין קונים למוכרים). מכאן התפתחו תחומי העניין של עובד לעיסוק במערכות פיננסיות שבהן קיימים קשרים בין מתווכים פיננסיים לבין פרמות, בהשוואה למערכות פיננסיות אחרות שבהן התיווך הפיננסי נעשה על-ידי שווקים אנונימיים גדולים. הוא הקדיש כמה שנים לפיתוחו של תחום מחקר חדש בכלכלה, שנהג לכנות "מחקר השוואתי על מערכות פיננסיות" (Comparative Financial Systems). בשלב זה, עובד התעניין יותר בעבודה אמפירית, אף-על-פי שהמשיך ליהנות מקריאה, כתיבה ולימוד תאוריה כלכלית לאורך כל הקריירה שלו. תרומתו לספרות הגדלה על מערכות פיננסיות שונות היתה חשובה. מחקריו עסקו במגוון רחב של נושאים בהם: הפרטת בנקים רבי-מוצרים (Multi-product), השפעת שיקולים של שמירת מידע פרטי על בחירת שיטות מימון, התחלופה בין תחרות ליציבות במערכות פיננסיות, העלות והתועלת שבקיום בנקים אוניברסליים, מנגנוני פיקוח על חברות, וחוזים אופטימאליים של קרנות הון-סיכון.

בזכות תחומי התעניינותו האקדמיים והתמחותו במערכות פיננסיות היתה לעובד השפעה מתמשכת על קביעת המדיניות, במיוחד בבנק ישראל. הוא תרם להפיכת המחקר על המערכת הפיננסית בישראל לחלק אינטגרלי מן המעקב על פעילות המשק בבנק ישראל. רעיונותיו, שחלקם פורסמו בכתבי עת נגישים לציבור הרחב, השפיעו על השקפותיהן של כמה ועדות ממשלתיות שמונו כדי להציע כיוונים לרפורמה במערכת הפיננסית בישראל.

תחום המחקר השני של עובד התמקד בחלוקת סיכונים בין מדינות, אזורים וארצות. בסדרת מאמרים פיתח עובד, יחד עם בנט סורנסן ואחרים, טכניקות לזיהוי ואמידה של אפיקי חלוקת הסיכונים בין יחידות כלכליות (חלוקת סיכונים, או החלקה של זעזועים כלכליים, מתרחשת דרך השווקים הפיננסיים, ודרך פעולות ממשלתיות ומיסוי). תחום מחקר זה, שהיה יותר מקרו-כלכלי בטבעו מן המחקר על מערכות פיננסיות, הוכח כפורה במיוחד. להיקף חלוקת הסיכונים בין יחידות כלכליות יש השלכות חשובות על התמחות ודפוסי סחר, מדיניות פיסקלית, דפוסי תצרוכת ועוד. מאמריו של עובד בנושא הופיעו בכתבי העת היוקרתיים ביותר בכלכלה כגון *Quarterly Journal of Economics*, *The Journal of Political Economy* וה-*The American Economic Review*.

איי-אפשר לסיים את תיאור הקריירה האקדמית של עובד מבלי להזכיר את תכונותיו כמרצה. עובד לקח ברצינות רבה את מחויבותו להוראה באוניברסיטה: הוא אהב ללמד והצטיין בכך, ונהנה להיפגש עם תלמידיו המבטיחים בבתי קפה שונים כדי לדון בעבודות התזה שלהם. עובד גם השקיע מאמץ ומחשבה רבה בתוכנית הלימודים לתארים מתקדמים בבית-הספר לכלכלה של אוניברסיטת תל אביב. חלק מתלמידיו נעשו עם הזמן שותפים למחקר, ולהם, וכן לשאר תלמידיו, עמיתיו וחבריו, הוא יחסר מאוד.